

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАРУБІЖЖІ

У статті аналізуються модернізаційні процеси в сучасній системі освіти України, насамперед у формуванні її педагогічного потенціалу. Обґрунтовано доцільність використання в цій сфері досягнень зарубіжних держав, у яких проживають українці. Доведено, що найбільш вагомий досвід у підготовці педагогічних кадрів для системи українського шкільництва в діаспорі напрацьовано в Канаді. Тут її здійснюють університети і університетські коледжі. Проаналізовано особливості підготовки вчителів українознавчих дисциплін у Альбертському, Саскачеванському й Торонтському університетах та забезпечення їх подальшого професійного зростання громадськими організаціями канадських українців. Виокремлено ті ідеї зарубіжного досвіду, які доцільно творчо впроваджувати в діяльність закладів вищої педагогічної освіти в Українській державі.

Ключові слова: модернізація системи педагогічної освіти в Україні; зарубіжний досвід підготовки педагогічних кадрів; діяльність університетів Канади у підготовці вчителів для українського шкільництва в діаспорі; громадські організації канадських українців.

Постановка проблеми. Модернізаційні процеси, які в останні роки охопили всі сфери суспільного життя України, найбільшою мірою торкнулися освітньої галузі, оскільки від ефективності її діяльності залежать стан і перспективи соціально-економічного розвитку країни, її міжнародний авторитет, досягнення в науці, культурі, сфері політичного життя. З-поміж ключових проблем, які є життєво важливими та практико орієнтованими, актуалізується питання підготовки кваліфікованого творчого вчителя, адже від нього залежить успішність зростаючої особистості, розвиток її творчих здібностей і здатності адаптуватися в мінливому світі, формування життєтворчих компетентностей і, отже, перспективи Української держави.

У контексті освітніх реформ Україна фокусує свої зусилля на якісній та ефективній підготовці конкурентоздатного фахівця, беручи до уваги європейські освітні стандарти. Адже нині саме європейські країни пропонують широке розмаїття моделей здійснення такої підготовки як за змістом, так і за формою.

А тому постає проблема пошуку нових форм і методів організації освітнього процесу й творчого використання вітчизняного та зарубіжного досвіду з питань підготовки майбутніх педагогів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування сучасного вчителя, різні аспекти становлення професійно-педагогічних якостей, здатності до самовдосконалення та саморозвитку стала предметом дослідження Г. Алексевич, В. Базуріна, Т. Вакуленко, В. Гаманюк, Н. Лавриченко, Л. Латун, О. Локшиної, О. Сухомлинської, Л. Пуховської та ін. Досягнення української діаспори в цій галузі проаналізовано в дослідженнях вітчизняних науковців Б. Ажнюка, Л. Божук, Ю. Заячук, А. Маршкевич, І. Ключковської, С. Пономаревського, С. Романюк, І. Руснака, М. Степаненка, І. Стражнікової, Г. Філіпчука та інших діаспорознавців.

Мета статті – висвітлити досвід підготовки педагогічних кадрів для системи українського шкільництва в діаспорі та виявити його прогресивні ідеї для використання в системі вищої педагогічної освіти України. Завдання статті – розкрити особливості підготовки майбутніх учителів українознавчих дисциплін в університетах і університетських коледжах Канади.

Методи дослідження: аналіз, синтез, узагальнення, проблемно-генетичний, історико-пошуковий, метод наукової екстраполяції та ін.

Виклад основного матеріалу. Підготовка вчителів є одним із ключових і сталих завдань Української держави. Відповідно до викликів ХХІ століття в країні розроблено стратегічний план докорінного реформування вищої педагогічної освіти, з урахуванням європейських і світових стандартів, обґрунтовано вимоги до особистості сучасного педагога. На їх реалізацію спрямовані Закони України «Про освіту» та «Про вищу освіту», «Професійний стандарт вчителя», Концепція Нової української школи.

Реформуючи вітчизняну педагогічну освіту, слід брати до уваги прогресивні ідеї та досягнення зарубіжних країн, зокрема й закордонних українців, які в контексті освітніх процесів держав проживання активно розвивають власну систему національної освіти й виховання зростаючих поколінь.

Найбільш вагомий досвід у підготовці педагогічних кадрів для системи українського шкільництва в діаспорі напрацьовано в Канаді. Тут її забезпечують університети або університетські коледжі, які працюють автономно і за власними освітньо-професійними програмами. Однак нами встановлено, що, незалежно від майбутнього професійного спрямування, програми підготовки вчителів у Канаді мають три складники: академічні курси, професійні курси і практична діяльність у школі (освітня практика). Вони є обов'язковими, хоча програми в різних університетах країни відмінні між собою щодо питомої ваги і наступності змістових компонентів. При цьому академічні дисципліни читають не професори педагогіки, а викладачі факультетів гуманітарних та природничих наук. Студенти, які мають на меті одержати ступінь бакалавра освіти, слухають ті ж самі курси хімії, англійської мови, музики, що й студенти – майбутні бакалаври мистецтва чи природничих наук. Завдання цих навчальних курсів – забезпечити майбутніх учителів науковими знаннями з предметів, які вони викладатимуть у школах (Романюк, 2015).

Оскільки підготовка вчителів у кожній провінції Канади перебуває під контролем місцевих університетів (на сьогодні їх нараховується 69), то кожен з них розробляє відповідний навчальний план. Проте є фундаментальні дисципліни, які складають основу майбутньої професійної діяльності. До них, зокрема, належать:

- розвиток дітей і (або) підлітків;
- динаміка взаємин учителя й учнів;
- освіта дітей з особливими потребами;
- освітнє адміністрування;
- методика викладання різних предметів;
- теорія навчання;
- філософія освіти.

Крім того, обов'язковою є вимога: відсоток професійних курсів у системі підготовки вчителів початкової школи повинен бути більшим, ніж середньої школи. Студенти також мають змогу вибирати професійні курси, які, на їхню думку, сприяють фаховому становленню й розвитку. Пізніше така спеціалізація допомагає

шкільним радам приймати ухвалу щодо влаштування випускника на роботу. Скажімо, серед факультативних курсів професійного спрямування освітнього коледжу Саскачеванського університету є такі:

- порівняльна освіта;
- діагностика навчальних труднощів учнів у математиці;
- мовні та комунікативні відхилення у класі;
- застосування мікрокомп'ютерів в освіті;
- навчання малих груп (Лаєнз, 1997).

Особливістю канадської системи педагогічної освіти, а саме тут відбувається психолого-педагогічна та фахова підготовка майбутніх учителів, зокрема й для двомовного шкільництва, є відмінність між підготовкою вчителів початкової та середньої школи. Оскільки перші переважно викладають усі предмети в одному класі, то навчальні програми для них характеризуються більше широтою інформації, ніж глибиною. Учителі середньої школи, навпаки, оволодівають одним або двома предметами, тому їхня професійна підготовка зосереджується на предметах основної та додаткової спеціалізації, які вивчаються системно і поглиблено. Залежно від провінції й університету ці академічні курси становлять від 40% до 80% освітньої програми для вчителів. Окремі університети інтегрують цей складник у чотирирічну програму бакалавра освіти, інші наполягають на тому, щоб ця програма була виконана до того, як студенти розпочнуть педагогічну освіту.

Важливо зазначити, що в підготовці майбутніх педагогів у Канаді особлива увага звертається на практичну підготовку вчителя до професійної діяльності. Зокрема, три університети Західної Канади апробували такі моделі подовженої освітньої практики студентів:

університет Саймон Фрейзер запровадив модель студентського учнівства, згідно з якою шкільні вчителі відповідали майже за половину змісту професійної підготовки студентів освітніх факультетів;

Альбертський університет увів дві інтернатури, котрі здійснювали призначення випускників програм «Бакалавр освіти» на

роботу в школі протягом навчального року з частковою платнею і без обов'язків, які покладаються на кваліфікованих учителів;

Саскачеванський університет розробив програму «розширеного практикуму», яка передбачає проведення студентами чотиримісячної практики у загальноосвітній школі протягом останнього року навчання під спільною опікою вчителя і факультетського керівника.

Усі три експерименти, як показала практика, мали різний успіх. Проте тільки Саскачеванський «розширений практикум» згодом став моделлю розроблення подібних програм в усій Канаді (Ласенз, 1997).

Значних змін зазнало й керівництво педагогічною практикою. Оскільки відповідальність за її результати взяли на себе шкільні вчителі, то відповідно змінено і їхні функції. Якщо раніше роль класного вчителя у процесі підготовки студента до викладацької діяльності зводилася до суддівства, то із запровадженням психологічного керівництва спілкування студента і вчителя набуло зовсім іншого характеру. Спочатку студент-практикант і класний учитель перед уроком обговорюють, чим буде цікавитися вчитель. Останній протягом уроку збирає бажану інформацію і подає її студентові на окремому засіданні після уроку. При цьому процес має бути клініко-психологічним; не вчитель, а студент робить висновки і спрямовує зусилля на виправлення власних помилок. Отже, йдеться про зростання студента в плані критичного самоусвідомлення, а не покладання на судження авторитетної особи.

У системі педагогічної освіти в Канаді, на відмінну від інших держав проживання українців, приділяється велика увага українознавчій освіті, яка завершується університетським освітнім та академічним рівнем. Традиційна в канадських університетах ступенева структура підготовки фахівців має три освітні рівні: бакалавр – магістр – доктор.

В основу вимог, які необхідно виконати, щоб отримати кваліфікаційний рівень бакалавра (Bachelor), магістра (Master) чи доктора філософії (Ph.D.), покладено низку таких понять, як кредитний курс, кредитна одиниця або просто кредит, кредитна вага курсу, нижчий (junior) і вищий (senior) курс, курсове

навантаження, мінімальний прохідний (the minimum passing grade) і студентський середній (GPA – the grade point average) бали, основна (major) і додаткова (minor) спеціалізації тощо.

У «процентній» системі застосовується кілька рівнів градації: «А», «В», «С», «D», «Е» (або «F»). «Процентна вага» кожного з них неоднакова в різних університетах і навіть на різних курсах у межах одного університетського підрозділу. Такі розбіжності не принципові, але вони наявні. Так, для курсу української мови в Торонтському університеті рівень «А» відповідає 80-100% від можливої сумарної кількості балів за всі види робіт, які виконує студент протягом вивчення курсу і які передбачають оцінку за поточну семестрову (аудиторну і домашню) роботу, зміст якої визначається конкретною дисципліною, та за результат підсумкового екзамену; рівень «В» – 70-79%; рівень «С» – 60-69%; рівень «D» – 50-59%; рівень «Е» – менше 50%. Кожен поділяється на підрівні.

Вважається, що студент, який претендує на кваліфікаційний рівень бакалавра, успішно склав курс, коли отримав за нього оцінку не нижче рівня «D». Ця оцінка, власне, і є мінімальним прохідним балом для студента бакалаврату. Щоб отримати ступінь бакалавра, середня оцінка за всі курси (студентський середній бал) повинна бути не нижчою 62,5%, хоча можливі певні коливання цієї межі залежно від університету. Проте середня оцінка за всі курси завжди вища за мінімальну з окремого курсу. Важливо, що студент, який отримав за всі курси мінімально допустимі оцінки, не може здобути кваліфікаційний рівень бакалавра.

Студенту, який прагне отримати магістерський ступінь, для зарахування курсу, наприклад у Торонтському університеті, необхідно отримати оцінку не нижче рівня «В». Відповідно, вищою для нього є і середня оцінка за всі курси по відношенню до тієї, яка забезпечує здобуття ступеня бакалавра. У Манітобському університеті курс української мови оцінюється за такою шкалою: рівень «А» – 86-100% («А» – 95-100%; «А+» – 86-94%); рівень «В» – 74- 85% («В» – 80-85%; «В+»- 74-79%), рівень «С» – 58-73% («С» – 66-73%; «С+»- 58-65%); рівень «D» – 50-57%), рівень «F» – менше 50%.

За своєю курсовою вагою, яка визначається в кредитах як її одиницях, курси в канадських університетах поділяються на семестрові (halfcourse) і річні (full course). Семестровим вважається курс з курсовою вагою в 3 кредити, що, як правило, вивчається протягом одного семестру. Річний курс – це курс такої ж інтенсивності (3 години на тиждень), але тривалістю два семестри, які послідовно йдуть один за одним, тобто тривають один повний академічний рік. Такий курс дає студентові 6 кредитів.

У рамках окреслених вище можливостей реалізуються запити канадських українців і в галузі українознавчої, насамперед мовної, освіти, які готуються здебільшого до педагогічної або наукової діяльності в галузі рідномовної освіти та україністики. Найбільше їх надають Торонтський та Альбертський університети. Зокрема, в університеті Торонто департамент слов'янських мов і літератур пропонує майбутнім спеціалістам понад двадцять українознавчих курсів бакалаврського і магістерського рівнів. Серед них провідне місце належить мовним курсам – українська мова початкового, середнього та підвищеного рівнів, стилі та структура української мови, історія української мови, українська мова ХХІ ст.

На бакалаврському рівні студент має можливість отримати основну або додаткову спеціалізацію з української мови та літератури, а також ступінь бакалавра гуманітарних наук з відзнакою, виконавши так звану програму спеціаліста (Specialist program).

Програма спеціаліста – це ґрунтовна програма підготовки фахівця, у рамках якої студент має прослухати водночас і такі дисципліни:

- протягом першого року навчання – курс початкової української мови;
- упродовж наступних років – курс української мови середнього та підвищеного рівнів, української літератури і культури, історії української мови, стилів і структури української мови;
- чотири курси за вибором із тих, які пропонуються, включаючи щонайменше один із серії 400 (курси вищого рівня складності).

Програма основної спеціалізації з української мови та літератури передбачає шість повних курсів або їхніх еквівалентів:

- перший рік навчання – курс української мови початкового рівня;
- наступні роки – обов'язкові курси української мови середнього рівня та української літератури і культури.
- вивчення трьох курсів за вибором, у тому числі щонайменше один із серії 400, таких як: українська проза в перекладі, українсько-канадська література, українська мова підвищеного рівня, українські оповідання тощо.

Програма додаткової спеціалізації з української мови та літератури має чотири повних курси або їхні еквіваленти: обов'язково – курс української літератури та культури; на вибір – три українознавчі курси, охоплюючи обов'язково один мовний курс і щонайменше один із серії 300.

Значні можливості для спеціалізації з україністики має Альбертський університет. Тут на базовому рівні підготовки можна отримати ступінь бакалавра гуманітарних наук з основною чи додатковою спеціалізацією з української мови та літератури або з українського фольклору, а також ступінь бакалавра з відзнакою за цими ж спеціалізаціями. До програми спеціалізації як у першому, так і в другому випадках вносяться в обов'язковому порядку курси різних напрямів: українознавчі (їх позначають UKR); славістичні (SLAV); порівняльної літератури (CLIT); історичні (HIST); міждисциплінарні (INT D).

Студент, який претендує на ступінь бакалавра з відзнакою, повинен виконати чотирирічну програму підготовки і написати короткий дослідний проєкт (Honors thesis – UKR 479) на тему, споріднену з навчальним матеріалом старших курсів. Такий ступінь вимагає, мінімум, 60 кредитів нижчого і вищого рівнів із програми основної спеціалізації та, мінімум, 24 кредити з програми додаткової спеціалізації, з яких щонайменше 12 – старшого рівня та щонайменше 6 – рівня 300 або 400. При цьому як для спеціалізації з української мови та літератури, так і для спеціалізації з українського фольклору обов'язкові такі курси:

UKR 100 «Початкова українська мова» (6 кредитів);

UKR 203 і 204 «Україномовний світ 1 і II» – курси мови середнього рівня (3 кредити);

UKR 303 та UKR 304 «Українська мова в контексті I та II» – мовні курси 3-го року навчання (3 кредити).

33 кредити зі старших українських або перехресних з іншими програмами курсів (cross-listed courses), перелік яких визначається спеціалізацією, з-поміж них щонайменше 3 кредити з курсів рівня 400.

Для студентів, які бажають спеціалізуватися з української мови та літератури, в межах зазначених 33 кредитів пропонуються на вибір 3 обов'язкових кредити. Це, зокрема, можуть бути:

SKR 410 «Мовні проблеми в сучасній Україні»;

UKR 411 «Стиль і структура сучасної української мови»;

SLAV 401 «Сім'я слов'янських мов»;

SLAV 420 «Старослов'янська церковна мова» (Course listings).

Отже, програма підготовки бакалавра гуманітарних наук зі спеціалізацією в галузі українознавства є комплексною програмою підготовки фахівця, успішно виконавши яку студент отримує належний рівень знань, умінь і навичок як із загальних дисциплін різного профілю – гуманітарних, соціальних, природничих, так і з дисциплін спеціалізації – мовних, літературних, історичних, що, власне, й складає надійну основу його майбутньої професійної діяльності в галузі освіти або дає змогу продовжувати навчання.

Українознавчі інституції канадських університетів у рамках своїх українознавчих програм розробляють і пропонують досить широкий спектр курсів спеціалізації, кількість яких набагато перевершує ту, що необхідна студенту для виконання програми спеціалізації й одержання кваліфікаційного ступеня. Водночас вони намагаються так організувати навчальний процес, щоб студенти, які бажають спеціалізуватися в галузі українознавства, отримали можливість для адаптації прослуханих курсів до своїх майбутніх практичних потреб. Такий підхід, на нашу думку, один із найбільш важливих організаційно-педагогічних факторів, які забезпечують протягом останніх 3-4 років приріст бажаючих вивчати українознавство в Альбертському університеті.

За подібним алгоритмом / освітньо-професійною програмою відбувається спеціалізація з українознавства на рівні бакалавра гуманітарних наук і в Манітобському університеті на департаменті германських і слов'янських студій.

Аналіз засвідчує, що програми підготовки магістрів гуманітарних наук зі спеціалізацією з українознавства, які пропонуються в канадських університетах, мають різний зміст. Так, Альбертський університет готує магістрів зі спеціалізацією з української мови та літератури, слов'янської лінгвістики з українським компонентом та українського фольклору на департаменті сучасних мов і культурологічних студій. Можна також отримати магістерський ступінь з основною чи додатковою спеціалізацією з україністики, виконуючи міждисциплінарну програму підготовки одночасно на двох департаментах – названому і будь-якому іншому, переважно гуманітарному, але можна й на одному з природничих. Крім обов'язкових курсів рівня 500 і вище, така програма для кожного студента формується індивідуально на основі вибору необхідної кількості кредитів із дисциплін спеціалізації. До них, зокрема, належать:

UKR 501 і 502 «Українська мова вищого рівня I і II»;

UKR 5 і 1 «Структура української мови»;

UKR 517 «Українські діалекти»;

UKR 531 «Історія українського фольклору»;

UKR 555 «Теорія та практика викладання української мови» та ін.

Магістр гуманітарних наук зі спеціалізацією з українознавства може продовжити своє навчання за відповідною докторською програмою, поєднуючи його з науковими дослідженнями. Альбертський університет пропонує українознавчі докторські програми з тих самих галузей, що й магістерські, – української мови і літератури, слов'янської лінгвістики з українським компонентом та українського фольклору.

Ступінь доктора філософії зі спеціалізацією з української мови та літератури можна отримати і в Манітобському університеті, виконуючи відповідну міждисциплінарну програму факультету ступеневої освіти (Graduate School).

Серед мовних курсів один із найбільш поширених – «Початкова українська мова». Аналіз його змісту засвідчує, що скрізь, де він пропонується, цей курс є своєрідним вступом до

інших, вищих за рівнем, мовних курсів і розрахований на студентів зі слабким знанням мови або й без такого.

Традиційно на вивчення курсу «Початкової української мови» відводиться чотири години на тиждень. Його специфіка в тому, що пояснення граматики здійснюється переважно англійською мовою, а читання, письмо та розмовні вправи – українською.

Наступним етапом засвоєння мови є курс «Українська мова середнього рівня». Він передбачає вивчення основ морфології, поглиблення знань із граматики, а також спілкування українською мовою під час лабораторних тренувань і читання в аудиторії.

Студенти, які спеціалізуються в рамках українознавчої програми, далі опановують курс «Українська мова підвищеного рівня».

Здобувачам, які хочуть удосконалити своє володіння українською мовою як усною, так і писемною, пропонується курс «Розмовна українська мова». Під час його засвоєння основна увага звертається на проведення усних бесід з різних тем щодо повсякденного життя, правильну вимову та інтонацію. Граматика і синтаксис вивчаються через призму функціонального використання мови. Для закріплення знань із граматики та поповнення словникового запасу широко застосовуються письмові вправи і таблиці. При вивченні нового матеріалу основна увага звертається на усні й письмові вправи, роботу зі словником, активізацію навчального процесу через створення оригінальних тематичних діалогів, опис тематичних фотографій, використання й обговорення тематичних відеоматеріалів тощо. Як і в інших курсах, у курсі «Розмовна українська мова» обов'язкове виконання домашніх завдань і написання твору, який кожен студент повинен подати протягом другого семестру навчання.

Найціннішими для Української держави, яка має забезпечити вивчення української державної мови всіма її громадянами і використання її у всіх сферах життєдіяльності суспільства, є канадський досвід навчання української мови кожного бажаного, а не тільки осіб українського походження. Навіть починаючи з «нуля», але послідовно вивчаючи мовні курси все вищого рівня, протягом трьох-чотирьох років досягається достатній ступінь володіння мовою. Вивчення мовних курсів будь-якого

рівня проводиться в контексті реальних життєвих ситуацій сьогодення із зосередженням на розмовному компоненті мови.

Окрім того, особлива увага звертається на поєднання аудиторних і домашніх завдань, що забезпечує глибше знання мови й оптимальне співвідношення між самотійною роботою студента та його співпрацею з викладачем.

Проведений аналіз дає підстави стверджувати, що система вищої освіти в Канаді забезпечує можливість студентам, які бажають спеціалізуватися в галузі україністики, досконало оволодіти обраним фахом, ґрунтовно вивчити українську мову як рідну або другу та набути мовних компетенцій, необхідних для успішної діяльності в системі українознавчої освіти як державної, так і приватної.

Цікавим для України, особливо в контексті дотримання правил академічної доброчесності, вважаємо канадський досвід підготовки наукових кадрів. Так, у канадському університеті, щоб отримати магістерський ступінь шляхом дисертаційної програми, здобувач повинен написати і захистити магістерську роботу обсягом до 80 сторінок і успішно завершити магістерські курси обсягом щонайменше 18 кредитів. За курсовою програмою для отримання магістерського ступеня необхідно успішно завершити магістерські курси обсягом від 24 до 30 кредитів і виконати короткий дослідний проєкт, який оцінюється в 6 кредитів. Тема такого проєкту пов'язується з тематикою магістерських курсів, які слухає студент, виконуючи програму, а його обсяг складає 40-50 сторінок. Проєкт затверджується й оцінюється науковим керівником разом зі ще одним професором департаменту. Кількість і тематика курсів, які повинен прослухати здобувач магістерського ступеня, визначаються департаментом індивідуально для кожного студента. Мінімальний термін для виконання магістерської програми, як правило, охоплює два навчальні роки, максимально допустимий – чотири.

На навчання та проведення наукових досліджень, які забезпечують отримання докторського ступеня, претенденту надається найменше два і найбільше шість років залежно від його успіхів у реалізації докторської програми. Виконуючи останню, здобувач повинен водночас прослухати певну кількість курсів обсягом щонайменше 27 кредитів, скласти кандидатський іспит, написати і захистити дисертацію. Кандидатський іспит складається-

ся з письмового й усного компонентів і має бути зданий до закінчення першого семестру третього року навчання. Дисертацію оцінює наглядовий комітет із п'яти фахівців і так званий зовнішній рецензент – фахівець з тематики дисертаційної роботи, як правило, поза межами Канади.

Необхідно наголосити, що організатори рідномовної освіти канадських українців приділяють серйозну увагу післядипломній підготовці та професійному зростанню вчителів українського шкільництва. Традиційними, зокрема, стали літні вчительські семінари, які проводила Шкільна Рада в Торонто (голова Тетяна Сунак) під назвою «Вчимося разом». Вчителі-практики ділилися своїми напрацюваннями: від традиційних видів роботи з підручниками з української мови у молодших класах та навчання мови за допомогою посібників української мови як іноземної в старших класах до інтерактивних видів роботи з учнями. Розглядалися методики роботи з учнівським зошитом для молодших класів «Розмовляймо українською», розробленими відповідно до програми з української мови та апробованими в українських школах м. Торонто (автор Оксана Туркевич).

Варто зазначити, що вчителі значну увагу приділяють ігровим технологіям в інтерактивній діяльності учнів. Цікавою була представлена тематика ігор із «Електронними освітніми ігровими ресурсами ТМ «Розумники» (Київ) для вивчення української мови в початковій школі». В умовах карантину і віртуального навчання пошук нового, цікавого і захоплюючого для учнів є пріоритетним у діяльності вчителів. Учасники семінару познайомилися із сервісом Padlet під час дистанційного навчання та нетрадиційними підходами на уроках музики. Привернули увагу вчителів і методики активізації навчальної роботи учнів на уроках, які теж були представлені на прикладах різних методик для розвитку і покращення пам'яті.

Під час проведення семінару працювало шість сесій з такої проблематики:

1. Використання гри на уроках – ефективна методика успішного вчителя в мотивації учнів до навчання.

2. «Круглий стіл»: Робота з посібниками навчання української мови як іноземної в старших класах (8-9 класи). Обмін додатковими матеріалами і зміни до посібників.

3. «Електронні освітні ігрові ресурси ТМ «Розумники» для вивчення української мови в початковій школі».

4. Робоча сесія для директорів: на допомогу директорам, адміністраторам, координаторам.

5. Як вміння зосередитися сприяє розвитку пам'яті. Практичні методики для покращення пам'яті.

6. Використання сервісу Padlet під час дистанційного навчання. Для вчителів молодших, середніх, старших класів.

7. Досвід роботи з підручником «Розмовляймо українською».

8. Навчання співу дистанційно в умовах карантину.

Діапазон та різноманітність тематики охопила широке коло учасників – освітян із Канади, США, Об'єднаних Арабських Еміратів та України. Загалом шість сесій відвідали 150 учасників. На завершення навчального року педагоги пройшли серію сесій професійного навчання для вчителів та директорів українських шкіл під гаслом «Вчимося разом».

У рамках підтримки мережі українського шкільництва під час пандемії Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада (СКВОР) Світового Конгресу Українців організувала ряд вебінарів на допомогу вчителям для ефективного переходу українських шкіл на режим дистанційного навчання. Вебінари з дистанційного навчання проводилися у співпраці з Національною Українською Освітньою Радою Конгресу українців Канади та Міжнародним інститутом освіти, культури та зв'язків з діаспорою (МІОК). СКВОР у співпраці з Національною Українською Освітньою Радою КУК провела серію вебінарів, присвячених створенню і організації нового формату онлайн навчання. Учасники ознайомилися з ефективними навчальними онлайн платформами, які допомагають створити віртуальні класи: Google Classroom і Google Hangouts, Zoom, ClassDoJo і Kahoot. Також були запропоновані вебінари щодо використання сервісів Padlet, FlipGrid і Skreencastify вчителями та учнями. У співпраці з МІОК СКВОР провела вебінари, під час яких були представлені розробки навчальних матеріалів для використання онлайн: підручник з української мови як іноземної (B2-C1) «Ключ до України: міста і люди», портал «КРОК ДО УКРАЇНИ» та найновіший навчальний проєкт «Образки з Лесиноного життя» –

комплекс навчальних матеріалів і ресурсів для вчителів під час дистанційного навчання.

Загалом, понад 500 учасників-педагогів із країн усіх континентів проявили зацікавленість у новітніх засобах та пройшли професійний вишкіл під час 14 вебінарів за період від квітня до червня цього року. Географія учасників включала освітян із 28 країн: Австралії, Австрії, Аргентини, Бельгії, Великобританії, Греції, Естонії, Єгипту, Казахстану, Канади, Лівану, Німеччини, Нової Зеландії, Норвегії, Об'єднаних Арабських Еміратів, Південної Африканської Республіки, Польщі, Португалії, Росії, Румунії, Сингапуру, Словачії, США, Туреччини, Угорщини, Узбекистану, України, Франції та Японії. Серед них були викладачі українських шкіл, мовних програм, коледжів та університетів.

СКВОР та Національна Українська Освітня Рада КУК виступили з ініціативою організувати всесвітній конкурс для вчителів і науковців «Найкращий дистанційний урок». Мета цієї ініціативи – сприяння вчителям в адаптуванні до нових віртуальних та дистанційних форм викладання і допомога учням закордонних українських шкіл в оволодінні знаннями з предметів українознавства (українська мова, література, історія, географія та культура) за допомогою дистанційних уроків.

Висновки. Аналіз підготовки педагогічних кадрів для українського шкільництва в університетах і університетських коледжах Канади, пошуки шляхів їхнього подальшого професійного розвитку громадськими організаціями канадських українців, зокрема і в співпраці з вітчизняними науковцями та педагогами, засвідчує серйозну турботу їх організаторів про майбутнє рідномовної освіти канадських українців як головного чинника забезпечення життєдіяльності української діаспори в цій країні та ефективного засобу налагодження тісних творчих зв'язків з Україною і світовим українством.

Перспективи подальших досліджень. Ґрунтовнішого вивчення вітчизняними дослідниками заслуговує організація підготовки вчителів початкових класів та формування їхньої професійної майстерності в університетах і коледжах Канади, досвід педагогічної діяльності в системі зарубіжного українського шкільництва.

Список використаної літератури

- Лаєнз, Д. (1997). Система професійної підготовки вчителів у Канаді. *Освіта і управління*, 1(4), 163-168.
- Романюк, С. З. (2015). *Розвиток рідномовної освіти українців у західній діаспорі (XX – початок XXI століття): Монографія*. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т.
- Course listings. (2002). In *University of Alberta*, Calendar 2002-2003. (pp. 421-592). Edmonton.
- Course listings. (2003). In *University of Alberta*, Calendar 2003-2004. (pp. 405-631). Edmonton.

Svitlana Romaniuk

CURRENT TRENDS OF TEACHER TRAINING IN UKRAINIAN ABROAD

The article analyzes the modernization processes in the modern education system of Ukraine, primarily in the formation of its pedagogical potential. The expediency of using in this sphere the achievements of foreign states in which Ukrainians live is substantiated. It has been proved that the most significant experience in training pedagogical staff for the Ukrainian schooling system in the diaspora has been developed in Canada. It is carried out by universities and university colleges. It is established that their educational and professional programs include academic courses, professional courses, and practical activities at school (educational practice). The task of these courses is to provide future teachers with knowledge of the subjects they will teach at school. The curricula include mandatory fundamental disciplines (development of children/adolescents, education of children with special needs, methods of teaching different subjects, theory of learning, etc.) and optional courses of professional direction offered by universities. The peculiarities of training teachers of Ukrainian disciplines in Alberta, Saskatchewan, and Toronto universities and the organization of their further professional growth by public institutions of Canadian Ukrainians are analyzed. It was established that Ukrainian studies in Canadian universities have a degree structure of training specialists and cover three levels: Bachelor, Master, and Ph.D. However, different universities have different Ukrainian language training programs and, accordingly, their graduates have various opportunities for further employment. It was found that postgraduate education and professional growth of Ukrainian school teachers are provided by public organizations of foreign Ukrainians (World Coordinating Educational Council, Congress of Ukrainians of Canada, School Councils, etc.). They organize summer teacher training courses, seminars, webinars, online training, etc. The ideas of foreign experience, which it is advisable to creatively implement in the activities of institutions of higher pedagogical education in Ukraine, are distinguished.

Keywords: *modernizing the education system in Ukraine; gainful experience in the preparation of pedagogical frames; Canadian universities in the preparation of teachers for Ukrainian schools in the diaspora; Canadian Ukrainian public organizations.*

References

- Course listings. (2002). In *University of Alberta*, Calendar 2002-2003. (pp. 421-592). Edmonton.
- Course listings. (2003). In *University of Alberta*, Calendar 2003-2004. (pp. 405-631). Edmonton.
- Laienz, D. (1997). Systema profesiinoyi pidhotovky vchyteliv u Kanadi [Teacher training system in Canada]. *Osvita i upravlinnia*, 1(4), 163-168 [in Ukrainian].
- Romaniuk, S. Z. (2015). *Rozvytok ridnomovnoi osvity ukraintsiv u zakhidnii diaspori (XX – pochatok XXI stolittia)[Development of native language education of Ukrainians in the Western Diaspora (XX – early XXI century)]*: *Monohrafiia*. Chernivtsi: Chernivetskyi natsionalnyi universytet [in Ukrainian].

Одержано 15.03.2021 р.